

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ, Str. Iulia Manfu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
Abonament: 500 Lei la an

Redactor responsabil:
Protoiereu DUMITRU ANTAL

CUPRINSUL:

Organizarea mirenilor. — Acțiunea dela Cluj.
Nichifor Crainic: Acțiune creștină.
Organizarea Bisericii ortodoxe române.
Raportor: Sfințirea provizorie a bisericii din Văleni.

Pr. P. Sabău: Conferința preoțească a tr. Lupșa.
Asistent: Conferința „Începutul domniei lui Ma-
tei Basarab și relațiunile lui cu Transilvania”.
Cronică. — Bibliografie. — Comunicat oficial.

ORGANIZAREA MIRENILOR

— Acțiunea dela Cluj. —

Salutăm cu deosebită bucurie, acțiunea pornită de către fruntașii vieții noastre intelectuale din Cluj, pentru înființarea unei mari organizații a *laicilor ortodocși*.

Ea răspunde unei necesități, adânc simțite în sânul Bisericii și a neamului. Trăim vremuri de mari frământări, cari nu pot fi stăpânite decât printr'un înalt spirit de *solidarizare* a conștiințelor românești, devotate Patriei amenințate.

Politica a învrăjbit profund sufletele. Împăcarea lor trebuie să vină din altă parte, unde este iubire și idealism. Iată, rostul tainic al *Bisericii*. Coborînd pe *Iisus* în inimile oamenilor, îi vom *înfrăți* pentru marile scopuri ale națiunii și statului.

Pentru aceasta însă, nu-i suficient ca preoțimea să-și facă datoria. Laicii cărturari trebuie să secondeze și ei *clerul*, fiindcă răspunderile lor față de poporul nostru sunt tot atât de mari. În epoca de robie, intelectualii au fost alătura de popor și în viața bisericească, luptând cu vrednicie pentru credința străbună. Această tradiție trebuie menținută. Căci nimic nu cimentează mai puternic solidaritatea fruntașilor cu mulțimea satelor, decât *cultul credinței*.

Viața religioasă a fost în toate vremile

cea mai impresionantă realitate a neamului românesc. A o lăsa în părăsire, ar însemna să mergem spre incalculabile dezastre. Ne-o arată de altfel experiența comunistă de peste Nistru, și ne-o semnalează acțiunea subversivă a *sectelor*.

Ne trebuie deci, o mare mișcare de apărare și înviorare a credinții, pe care slujitorii altarului n'o pot face singuri, decât ajutați de credincioși. *Laicii la apostolat*, lată îndemnul zilelor de azi! Pentru aceasta se cere însă, ca ei să se *organizeze*, căci numai astfel se poate merge la izbândă.

Suntem fericiți, că această organizare pornește dela Cluj, din preajma Episcopiei noastre, al cărei venerabil *cârmuitor* a știut să înfăptuiască până acum atâtea opere însemnate. Patronând cu experiența sa neîntrecută și noua acțiune, atât de importantă, a sutelor de intelectuali din toate părțile Ardealului, suntem siguri, că se va da Bisericii noastre o instituție religioasă, care va însemna o dată istorică în analele ei. Personalitatea ilustrului savant dl **Sextil Pușcariu**, care se găsește în capul mișcării, ne oferă de altfel cea mai sigură garanță, că biruința va fi a noastră.

Acțiune creștină!

Publicăm în pagina Biserica și Școala a numărului de față splendida chemare de organizare a unei acțiuni creștine în societatea mireană, chemare pornită din Clujul Ardealului. E iscălită, în frunte cu Sextil Pușcariu, de învățații profesori ai Universității, de profesori secundari, de inspectori școlari, de învățători, de medici, de avocați, de ingineri, de negustori, de meseriași, de lucrători, de reprezentanți ai tuturor categoriilor sociale dela savanți până la muncitorii manuali.

Iscălită de savanți și de cetățeni de toate profesiunile, chemarea constată că: „suprema instituție sufletească a neamului românesc este, fără îndoială, biserica ortodoxă.” Că unitatea noastră ca neam și ca stat e indisolubil legată de opera milenară a acestei supreme instituții. Că în momentul de față curente dușmane subminează pe deoparte unitatea românească, isbind pe de altă parte în ortodoxie.

Viața românească de azi, — zic mai departe semnatarii chemării, — „e atinsă în funcțiunile ei normale de viforul primejdios al unor crize violente care culminează într-o cumplită depresiune economică. Biserica noastră socotește, pe bună dreptate, că pricina lor e de natură morală și astfel tămăduirea nu poate veni decât prin puterile spiritualității creștine. Marele victor este Hristos și doctrina lui mântuitoare. A duce pe Iisus în familie, în societate și în viața publică, — iată mijlocul sigur de scăpare și de înzdrăvenire a Statului nostru.”

În rezumat, scopul acțiunii ce se pune la cale, este următorul:

„Voind să apărăm națiunea întregită, trebuie apărată ortodoxia, care rămâne și în viitor ceea ce a fost în tot trecutul nostru, puterea nebiruită de echilibrare sufletească a poporului românesc.”

Ceea ce spun semnatarii manifestului ardelean, e profund adevărat. Biserica ortodoxă, suprema formulă spirituală a unității noastre sufletești, e azi multiplu atacată cu o furie diabolică.

Împotriva ei asaltul celor vre-o 30 de secte dizolvante.

Împotriva ei politicianismul brut care o violează neînțelegând nimic din rosturile ei.

Împotriva ei asaltul camuflat sau fățiș al bolșevismului ateu.

Împotriva ei ostilitatea multora dintre autoritățile constituite și aservite ocult altor idealuri decât cel creștin.

Împotriva ei asaltul sceleratei francmasonerii, care a pus stăpânire pe forurile superioare ale conducerii statului.

Afirmăm în perfecta cunoaștere a lucrurilor: *de doi ani și jumătate încoace religia de fapt a Statului român nu mai e ortodoxia, ci francmasoneria. Ori ce reprezentant al străinătății și, în special, al Genevei, venind la București, e primit cuasi-oficial, cu trupe în mare ținută și ceremonial masonic, noaptea la templul din strada Câmpineanu 45. Templul acesta, păzit în permanență de armată, e un fel de Anti-Patriarhie a Statului român.*

În spiritul lui dezagregant sunt tolerate toate curente ce tind la dărîmarea ortodoxiei și la sfărămarea unității noastre românești.

Evident când s'a ajuns la asemenea aberațiuni oficiale, organizarea conștiinței creștine și naționale e un comandament elementar de apărare.

Nădărdum că semnalul de luptă al Clujului va trezi puternic instinctul conservării creștine și naționale.

„Calendarul“

Nichifor Crainic.

Organizarea Bisericii ortodoxe române

— 8 conferințe publice la Universitatea din Cluj. —

Mișcările ce s'au produs în vremea din urmă contra organizației actuale a Bisericii noastre ortodoxe, au îndemnat o seamă de cărturari din Cluj să organizeze la Universitate un *ciclu de conferințe*, menite a lămurii cât mai complet opinia publică într-o problemă de-o importanță atât de covârșitoare.

Conferințele se vor ținea Dumineca la ora 11½ a. m., în sala IV (V. Pârvan) a Universității.

Duminecă, 5 Martie 1933. Ce a făcut Biserica ortodoxă din Ardeal pentru școala și cultura românească înainte și după votarea Statutului organic din 1868. *Dr. Ion Lupaș.*

Duminecă, 12 Martie 1933. Priviri asupra organizației din trecut a Bisericii ortodoxe române. *Dr. Silviu Dragomir.*

19 Mart. 1933. Opera de unificare bisericească din 1918—1925. *Al. Lapedatu.*

26 Mart. 1933. Principiile fundamentale ale organizației bisericești de astăzi. *Dr. Valer Moldovan.*

2 Aprilie 1933. Valoarea religioasă, culturală și economică a organizației bisericești de astăzi. *Dr. Sebastian Stanca.*

9 Aprilie 1933. Raporturile dintre Biserica și Stat în organizația actuală. *Dr. Ioan Vasca.*

23 Aprilie 1933. Laicii în organizația bisericească. *Dr. Ioan Mateiu.*

30 Aprilie 1933. Sinteza conferințelor: Apologia organizației bisericești. *Gheorghe Bogdan-Duică.*

Sfințirea provizorie

a Bisericii din Văleni, prot. Huedin.

Elementul românesc din ținutul Huedinului poartă încă în adâncul ființei sale vechile cicatrice ale vremilor de împilare.

Așezat în văile strategice ce păzeau trecerea din stepele Panoniei în cetatea Ardealului, din primele timpuri s'a năpustit asupra lui toată diplomația intereselor străine, spre a-l cuceri prin ori-ce mijloace.

Așa întâlnim în sec. XIII — la o depărtare de 5 km. de Huedin — în Zamsâncraiu de azi, un așezământ, sau mai precis o cazarmă de a călugărilor Ioaniți. Rostul acestor *misionari* — ce purtau duhul blândeței creștinești în *teacă* — prin aceste părți locuite de Valahi ortodocși, istoria nu-l lămurește suficient. Din fericire însă, au fost nevoiți să dispară fără a înregistra victime pe altarul Sfântului *István* dela Buda.

Dar vremea a înnoit tentativele, și câteva veacuri mai târziu, pe glia străbună înfeudată grofilor Valkay, Geröffy & comp., stăpânii vremilor ce nu mai sunt, nici vor mai fi, — au injectat în organismul nației române, coloniști unguri, — cu scopul bine precizat, — ca pe această cale să-i desnaționalizeze pe români. Socotelile nu le-au reușit, căci și azi, după conviețuire de veacuri, cele două rase se mențin în proporții

variate în mare parte din satele ce gravitează spre bazinul Huedinului.

În fața unei firme, Românul, deși nu știa citi, totuș instinctul lui de conservare a ghicit și descifrat ținta și dându-se în dosul parapetelor de bârne și-a ascuns comora sa în taina bisericilor de lemn, de unde furii nu i-o puteau fură. Așa a sporit-o adăugându-i dureri de veacuri, nutrind nedeșarta nădejde în ziua când o va putea pune în sicriu de aur și așeza în nou și măreț Sion de preamărire.

Ceasul plinirii nădejdilor, odată sosit, — alături de modestele bisericuțe din lemn, ce împânzeau întreg versantul de miază-noapte al Vlădeșei, — se ridică azi, în văzul tuturor și mai ales al împilatorilor de ieri, biserici pompoase ce poartă pe frontispiciul lor cununa biruinței.

În deosebi în satele unde Românii sunt în minoritate și unde au trăit mai intens sentimentul umilirii, năzuința de reabilitare s'a deslănțuit mai activ.

Cazul concret ni-l oferă parohia *Văleni* (Vălcăul-unguresc). Aici Românii într'o minoritate de o treime, s'au închinat veacuri într'o biserică de lemn, așezată pe o coastă în afară de sat, în timp ce Ungurii își au biserica lor din ziduri vechi, împrejmuită ca și o cetate medievală, dominând satul.

Timp de 7 ani, credincioșii din Văleni și-au adunat fonduri, exclusiv din contribuții benevole și colectă, până ce în vara anului 1931, sub oblăduirea părintelui Vasile Moldovan, au început lucrările de edificare, reușind ca după un an de zile să aibă ridicată în mijlocul satului frumoasa biserică, ce numai cinste le poate face.

Frumos zugrăvită, tronând pe bolta naosului cei patru Evangheliști, totul se îmbină într'o armonie de culori ce te îndeamnă spre rugăciune. Înbrăcămintea interioară a fost lucrată prin pilduitoarea strădanie a d-nei preotese Moldovan, care în vederea împodobirii bisericii, le-a organizat pe femei în societate a femeilor ortodoxe. După ce au înzestrat-o cu toate cele necesare, dorind ca praznicul Nașterii să-l sărbătorească în noua biserică, în 18 Decembrie 1932, părintele protopop Aurel Munteanu al Huedinului, ca delegat al P. Sf. Sale Episcopului Nicolae, asistat de preoții T. Toader-Călata, A. Crainic-Bica, V. Roșescu-Mănăștu-

rul-român, N. Cosma-Mănăstireni, Fl. Mușanu-Râșca și Vasile Moldovan, preotul local, — a săvârșit sfințirea provizorie a noului locaș, în prezența unei impunătoare mulțimi de credincioși veniți și de prin satele din jur. Printre intelectualii ce au luat parte, am remarcat pe dna protopop, dna și dl Sept. Rusu, medic de circumscripție Mănăstireni, pastorul ungur din loc, învățători și învățătoare din jur.

Liturghia în sobor a decurs într'un mod cu totul sărbătoresc. Răspunsurile au fost date de corul elevilor școlii primare, condus de dl dir. pens. Aștilean, socrul păr. Moldovan, care a activat cu mult zel pentru reușita sărbătoarei.

După Liturghie a predicat părintele protopop Aurel Muntean, P. C. Sa evocând pagini din viața religioasă și națională a Românilor din aceste părți, arată că singura rezistență ce i-a salvat a fost Biserica. Îi îndeamnă să țină la biserică și slujitorii ei, și să se facă pildă de viață creștinească. De încheiere le împărtășește părințești binecuvântări.

A urmat apoi o masă comună pentru intelectuali, dată de pr. V. Moldovan, unde păr. prof. A. Muntean a toastat pentru P. Sf. Nicolae și pentru M. Sa Regele Carol II. Dl dir. Aștilean pentru oaspeți; pr. Toader pentru cei ce au prilejuit marea sărbătoare, iar dl Dr. Rusu pentru înfrățirea tuturor Românilor, atât de necesară în fața tendințelor dușmănoase de revizuire.

Înainte de a încheia trebuie să amintim printre donatori pe dl Petrean, dir. la banca Ardeleană din Cluj, originar din Văleni, care a donat bisericii din satul său natal două icoane lucrate în fir, reprezentând pe Mântuitorul și Fecioara Maria.

Fiindcă luna Decembrie a fost consacrată manifestațiilor antirevizioniste, poate cel mai clasic răspuns ce s'a dat, — fără tobe și surle, aproape nebăgat în seamă, — a fost acel dat de Românii Vălenari, aruncați în masa unguerească, — prin ridicarea unui nou locaș de veșnică proslăvire a dreptății cerești.

Raportor.

CONFERINȚE PREOȚEȘTI ȘI CERCURI RELIGIOASE

Conferința preoțească a tractului Lupșa.

Preoțimea tractului Lupșa și-a ținut conferința de toamnă în 10 Oct. 1932 în *Sălcuia-de-jos*. După celebrarea sf. Liturghii și invocarea Duhului Sf., cei 20 de preoți participanți se întrunesc în școala de stat, unde Ven. protopop Vasile Gan, prin o vorbire însuflețitoare deschide ședința și o invită să se constituie, alegând de notar pe pr. Petru Sabău iar bărbați de încredere pe pr. Vasile Șpan și Silviu Jina.

Luându-se în dezbateri predica rostită de Al. Rușdea, confer. o declară deplin reușită.

Se pune în discuție actul Ven. Consiliu Eparhial Nr. 4128/1932, cu privire la *Oastea Domnului*. Se constată că această mișcare se datorește dorului mare de a deveni creștini mai buni și evlavioși, după cum au fost înaintașii lor sau după cum sunt contemporanii. Deci preoțimea e îndrumată ca să se conformeze art. 52 din statutul bisericii noastre ortodoxe, prin care se prevăd comitetele speciale pentru diferite trebuințe din parohii, deci și pentru un creștinism mai activ. Sub scutul unor astfel de comitete fără statute proprii, fără organizație aparte, se vor putea grupa toți credincioșii dornici de a lucra pe teren religios.

La ordinea zilei e teza dată de Vener. Consiliu Eparhial, cu titlul „*Problema instrucțiunii religioase în școlile primare*.” Referatul tezei acesteia a fost încredințat grupului religios Lupșa, care prin referatul său Vasile Șpan, preș. grupului, în cadrul unei lucrări bine documentate, scoate la iveală principiile din unele lucrări mai importante, apoi întregind unele lacune ce se observă în alte lucrări, accentuează pericolul ce poate obveni pentru studiul religiunii, când învățătorii se vor absolve de ori ce obligament față de obiectul religiunii. Conferința decide:

1. Învățătorul să fie obligat a propune cântările bisericești, sau mai bine zis răspunsurile liturgice, ca poporul să-și recapete însuflețirea de altă dată, când copiii lor preamăreau pe Dumnezeu la serviciile divine alături de cântăreții bisericii. Pentru întărirea sentimentului religios în sufletele

tinere, învățătorii să fie obligați a propune și unele din parabolele Mântuitorului Christos. Ei vor avea să conducă în Dumineci și sărbători și copiii la biserică. Sf. Sinod să exopereze aceste îmbuniri în legea școlară. Preoții pe cale pașnică și în conțelegere cu învățătorii să caute a se ajuta reciproc în creșterea religioasă a elevilor.

2. Până se va stabili definitiv programul învățământului religios și se vor da manuale, preoții să pună mai mare pondă pe explicare și memorizare.

3. Ceea ce privește planul de învățământ și materialul propus de Sft. Sinod, publicat în „Renașterea“, conferința constată că nu se poate exhausta, fiind prea vast. Se vor face prescurtări după necesitate.

4. Metoda cea mai potrivită e aceea, când preoții se vor nizuși să vorbească elevilor în graiul propriu, înțeles de ei, și povestind cu simțire ca să atingă inima în locul prim. Fiecare lecție să fie rotunjită în oara în care se propune religia, ca elevii totdeauna să se trezească cu ceva întreg, nu ciuntit, în suflet.

5. Pentru perfecționarea preoților în propunerea religiei, conferința e de părere, ca la fiecare conferință să se facă și o lecție practică din religie.

6. Nici un preot să nu intre nepregătit la elevi. Ce să propună și cum să propună să fixeze înainte. În instrucțiunile religioase și istorioarele ce le predă, totdeauna să le arete elevilor pe Dumnezeu în natură, căci în natură, în fenomenele naturii, numai aceea nu vād pe Dumnezeu, cari nu voiesc. Natura să fie un catechism în care se cește Sf. Scriptură și mai ales a Test. nou.

7. Tonul în predare să fie blând și binevoitor, părintesc. *Cu frică nu se înmoaie inimile, ci se sălbătăcesc.* Pedepse nu e permis preotului să aplice, pe cei renitenți să-i arete direcțiunii școlai, care susține disciplina generală în școală.

8. Învățăturile morale să le conțină în sine fiecare piesă predată, adecă piesele ce se predau să fie un fel de exortații practice ale religiunii, pentru că practica totdeauna rămâne iar teoria se uită.

9. Raportul bun dintre preot și învățător să nu fie sacrificat nici pe un motiv. Ce unul zidește, să nu destrame celalalt nici chiar prin o singură vorbă.

10. Ceea ce privește oarele de religie, ele să fie puse în mijlocul zilei. Dimineața fiind chemat preotul pe la bolnavi, iar după masă la sfeștani și înmormântări. Oarele după masă pot fi Sâmbăta, când preotul va conduce elevii la vecernie, unde le poate face cunoscut și evanghelia Duminicii.

11. Ceea ce privește manualele de învățământ, conferința cere ca Sf. Sinod să editeze manuale bune pentru religie și să nu fie prea costisitoare, ca să le poată avea și cei mai săraci elevi. Tot odată Sf. Sinod ar face un lucru bun și necesar între împrejurările de azi, ca să editeze și o bibliotecă religioasă, care să se poată da în mâna elevilor gratuit. Cum au sectarii mijloace de a tipări broșuri otrăvite pe cari le dau în mâinile celor pe cari voiesc să-i moamească, pentru a submină biserica și statul, — nu poate și nu are mijloace de a tipări broșuri moralizătoare și hrânitoare de suflete, întărindu-se și pe ea și statul, pe care-l subminează diferitele secte.

12. În comunele cu mai multe școale și mai ales școale de crânguri, cum sunt la noi în munți, preotul va propune religia la școala centrală. La celelalte școale să se pună în conțelegere cu învățătorii respectivi, să propună ei religia. Având preotul deobligământul de a se îngriji de celelalte cerințe sufletești.

13. Introducându-se șezătorile culturale de pe sate, preoții să se pună în conțelegere cu învățătorii, împreună să țină cât de multe conferințe religioase, folosindu-se și de acest mijloc pentru moralizarea tinerilor.

Conferința preotească pe lângă lucrările stabilite în program, s'a mai ocupat și de unele comunicări făcute de unii membri ai conferinței. Așa de exemplu s'a ocupat cu repausul duminical, care azi nu este respectat conform legii, și cere Ven. Consiliu Eparhial ca să intervină la cei în drept, ca în zile de Dumineci și sărbători târgurile să fie oprite, mutându-se pe ziua proximă. Toate instituțiile, toate autoritățile să respecte repausul duminical, căci prin nerespectarea celor dela oficii și instituții, se demoralizează și poporul.

Pr. Vasile Șpan arată situația mizeră în care au ajuns bisericile noastre în urma crizei financiare și greutățile cu cari au a se lupta azi, când toate veniturile ce se a-

dună cu discul, nu sunt suficiente a acoperi cele mai necesare reparaturi și trebuințe mici ale bisericilor.

Conferința constată că în aceeași situație miseră se află toate bisericile și că toți preoții nu-și pot încasa pretenziunile dela biserică detrased din salariu. Deci roagă Ven. Consiliu să facă ușurări la impunerile către centru. Conferința mai cere ca deocamdată să se sisteze și detragerile ce se fac la casa preoților, la cassa de economii, până când se va normaliza viața, fiindcă preoții din munți nu au alte resurse de venit și singur salariul este resursa de trai. Sunt desul de mari curbele aplicate de stat la salariul de mizerie pe care-l primește preoțimea.

Se mai fac câteva comunicări și conferința se termină, preoțimea participantă întărită și însuflețită de sfaturile și îndemnul părăntesti ale iubitului și mult stimatului protopop, — s'a depărtat la ale sale.

Pr. Petru Sabău.

Începutul domniei lui Matei Basarab și relațiunile lui cu Transilvania.

În cadrul conferințelor „Extenziunii Universitare“ din Cluj, Vineri 13 Ianuarie a. c. a conferențiat dl prof. univ. Dr. Ion Lupaș, tratând chestiunea cu titlul de mai sus.

Această conferință făcea parte din seria conferințelor cari au figurat în partea I a programului Extenziunii Univers. (1932), cari au fost dedicate comemorării lui Alexandru cel Bun, dela moartea căruia (1432) s'au împlinit 500 ani. Anumite motive au făcut ca ea să constituie primul punct în seria a II-a.

De mare importanță este această chestiune, atât pentru neamul cât și pentru biserică noastră și de aceea lucrurile expuse de conferențiar, relativ la domnia lui Matei Basarab constituie mai ales prin felul deosebit al expunerii d-sale, — cum s'au exprimat mulți dintre auditori, — o adevărată hrană sufletească pentru toții fii buni ai națiunii și ai bisericii, suprema ei instituțiune. Voi arăta numai câteva părți din ceea ce a spus conferențiarul.

Începutul domniei lui Matei Basarab nu este numai un început de domnie, ci este un început de epocă culturală. Încă dela

început se observă legăturile lui mari cu Ardealul și explicabil când în Moldova domnia Vasile Lupu Vodă, al cărui temperament destul de cunoscut, nu putea fi asimilat de un om al păcii și al intențiunilor sincere și curate, cum era Matei Basarab.

Ochii lui Matei Basarab erau firește să se îndrepte spre Transilvania, din cele trei țări surori, cari după pierderea unirii teritoriale de sub Mihai, mai păstrau grija frățescă reciprocă. Dovadă de marile legături ale lui Matei cu Transilvania, este mai ales o inscripțiune publicată de A. Odobescu, în care se spune că vornicul Danciu (tatăl lui Matei), care luptase în oastea lui Mihai, a fost înmormântat în biserică mitropoliei din Alba-Iulia.

Într'o comună din jud. Sibiu se găsește și o biserică zidită de Matei Basarab.

Pretendenți la domnie se găseau și pe timpul lui Matei, dar la urcarea sa pe tron a fost ajutat în mod deosebit de preotul Ignație Sârbul. Acesta adunase trupe de români ardeleni pentru Matei. Ca răsplată pentru această mijlocire Domnul îl ridică la rangul de episcop al Râmnicului, iar spre sfârșitul domniei chiar mitropolit al Ungro-Vlahiei. La 20 Septemvrie 1632, se face introducerea quasi-solemnă a lui Matei pe tron, de către pașa dela Silistra. La 21 Decemvrie se făcu urcarea solemnă pe tron, când veni și Doamna Elena. Pașa îl instalase în mod abuziv, căci acesta era un drept exclusiv al sultanului.

Matei Basarab însă era din seminția voievozilor mari și și-a luat tronul cu puterea proprie, așa că atunci când în prudența sa a plecat spre Constantinopol pentru obținerea caftanului, pentru care bătea la poartă și un oarecare Leo, se explică faptul că a fost tratat în mod deosebit de către sultan. La Constantinopol îl considerau un al doilea Mihai. Viteazul, a cărui faimă și acum după două secole îi umplea de groază pe Turci. La 10 Mai a fost instalat în mod definitiv, venind dela Constantinopol și intrând cu mare triumf în capitala țării. Toată suflarea românească a țării muntenești era cuprinsă de bucurie mare și nu s'a înșelat, căci Matei Vodă ajuns domn definitiv, înlătură pe toți funcționarii streini (Greci), cari au fost introduși ilegal. A sprijinit și sporit instituțiile

religioase și culturale din țară. Aproape nu a fost biserică care să nu fi fost restaurată de el. Avea un program de expansiune culturală peste hotarele țării, care s'a realizat sub Constantin Brâncoveanu. A făcut alianță cu Gh. Racoți I și II și în luptele ce le-a avut cu Vasile Lupu, a fost foarte mic ajutorul solicitat la ei. Cu toată modestia sa a exprimat (ceea ce de altfel se repetă de mulți domni români): „Nu am nevoie de nici un ajutor. Mi-e teamă numai de unul Dumnezeu!“ Atât era de tare convingerea religioasă a domnului român și împreună a țării.

Aceste mărturii le face cel mai de seamă cronicar ardelean, Ioan Kemeny.

Matei Basarab a fost un domn viteaz, prudent și modest; astfel se explică domnia sa lungă (22 de ani) și liniștită.

Conferențiarul a fost viu aplaudat de auditorul numeros.

Asistent.

CRONICA

Predici în bisericile din Cluj. În Duminică din 22 Ianuarie, în biserica Sf. Nicolae, va predica Pr. Dr. Gal. Munteanu, prof. de teologie; în biserica Pogorirea Duhului Sfânt, va predica Pr. Sofron Vlad, prof. de religie.

Credința ortodoxă și intelectualii noștri. Într-o vreme, când preocupările intelectualilor sunt absorbite aproape cu totul de întâmplările vieții politice, este de sigur extrem de semnificativ faptul apariției unei „*Chemări*“ religioase, semnată de peste 300 cărturari din cuprinsul Transilvaniei. Pentru noi, el înseamnă un eveniment simbolic, care trebuie să trezească un ecou profund în opinia publică. Strigătul lor de revenire la *Hristos*, când neamul nostru se găsește la o grea răspântie, impresionează în chip neobicinuit. Nu ne îndoiim, că acest act, va avea urmări binefăcătoare atât în Biserică, cât și în viața noastră de Stat.

Gruparea Femeilor Române își ține congresul general în Cluj, în zilele de 21 și 22 Ian. c. Congresul va fi prezidat de dna Alexandrina Cantacuzino, presidenta

generală. Congresul e organizat de filiala Cluj, care are ca prezidentă pe dna Sofia Șt. Meteș. În ședințe publice — în Aula Primăriei — se vor desbata următoarele chestiuni: a) Necesitatea reformei Constituționale. b) Avantajele și defectele sufragiului universal. c) Protecția copilului și legiferarea Codului copilului. d) Traficul femeii și reglementarea prostituției. e) Protecția muncii femeii. f) Aprovizionarea orașelor și eftinirea traiului. — Sâmbătă seara în sala Prefecturii va fi o Recepție cu audiție muzicală.

„Chemarea“ dela Cluj și presa. Ziarele de Duminică din Ardeal și din capitală, s'au grăbit să publice „*Chemarea*“ cărturarilor pentru organizarea laicilor ortodocși. „Calendarul“ dlui Nichifor Crainic i-a consacrat un editorial elogios, — pe care îl reproducem în cuprinsul foii, — relevând importanța ei. Nădăjduim, că ziaristica, atât bisericească, cât și laică, se va ocupa mai de aproape de această mișcare, menită să fie un izvor de renaștere religioasă și prin ea de redresare sufletească a națiunii. În deosebi facem apel la organele ortodoxe de publicitate, să susțină mișcarea print'o propagandă luminată, ca astfel *Duminica ortodoxiei* să strângă la Cluj tot ce are mai bun și mai devotat Biserica noastră națională.

Criza de guvern s'a rezolvat prin retragerea dnilor Iuliu Maniu și Ioan Mihailache. Noul guvern a fost format de dl Dr. Alex. Vaida-Voivod, întocmind un cabinet cu ministrii fostului guvern cu excepțiunea dlui Gh. Crișan. Au intrat din nou dnii Gh. Mironescu, ministru de Interne, Dr. Emil Hațieganu, ministru al Ardealului, V. V. Tilea, subsecretar la Prezenție și Dr. Mih. Șerban, subsecretar la minorități. Parlamentul se va deschide la 25 Ianuarie.

Colecta pentru zidirea bisericii ortodoxe din Blaj. Aducem viile noastre mulțumiri C. preoți din cuprinsul eparhiei Clujului, cari au binevoit să distribue cărămizi în scopul zidirii bisericii ortodoxe din Blaj. Chestiunea fiind de un interes general ortodox, rugăm și pe această cale a ni se da prețiosul concurs. Spre verificare, toate sumele primite se vor publica în acest ziar.

Epitropia bis. ort. rom. Blaj.

Comunicat oficial.

În temeiul ordinului Ministerial Nr. 7462 dispunem oficierea unui Te Deum în toate bisericile în ziua de 24 Ianuarie c., serbarea Unirii principatelor române.

Consiliul eparhial.

Donație. Bunul credincios și fruntaș Bălc Iosif I. Todor, donează un imobil valoros parohiei Bălcești din protopopiatul Huedin, pe care să se construiască noua biserică de acolo. Fapta frumoasă se laudă dela sine. Credincioșii bisericii din Bălcești exprimă donatorului mulțumirile lor.

BIBLIOGRAFIE

„*Iconoclaști și apostafi contemporani*“ de Ioan Gh. Savin, prof. univ. Un volum de 105 pag. Prețul 50 Lei. Tip. Cărților bisericești București.

Orizontul sumbru care se deschide vieții noastre religioase prin apariția vertiginoasă a concepțiilor destructive, a dat anză la tipărirea cărții cu titlul de mai sus. Conținutul cărții îl formează o serie de articole apărute în ziarul „Calendarul“, având ca obiectiv principal apărarea religiei creștine — și în esență a ortodoxiei — în fața francmasoneriei, teosofiei, spiritismului, ocultismului, sectelor, bolșevismului și altele. Fiecare aberațiune e privită critic, arătându-i-se fundamentul șubred, care raportat la principiile sănătoase preconizate de creștinism, rămâne în umbră. Ce-i mai mult, autorul nu se ferește de a arăta situația dela noi. Conștiința noastră națională se întreține cu trăirea noastră religioasă ortodoxă. Ori atentatele cari se comit de francmasonerie, bolșevism etc., periclitează nu numai conținutul nostru religios, ci însași ființa neamului. În această carte sunt indicate atât armele teoretice cât și practice, pentru a putea ținea frontul și pentru a putea câștiga cauza.

Prin claritatea și stringența dovezilor, poate fi de un real folos preoților, învățătorilor, profesorilor și intelectualității laice captată une-ori de alte practici religioase, — decât cele oficiate de biserică — de-a dreptul degradante și frivole.

I. B.

PARTEA OFICIALĂ

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ
Nr. 8774—1932.

Comunicat oficial.

Se comunică spre cunoștința tuturor organelor protopopești și eparhiale ca și tuturor acelor pe cari îi privește în prezent sau viitor, că Sf. Sinod în ședința sa dela 2 Decembrie 1932, a introdus în legătură cu înaintările apelurilor și recurselor în cauzele disciplinare bisericești, următoarea hotărâre:

„Pentru procurarea fondurilor necesare susținerii Consistoriilor spirituale mitropolitane și Central, Sf. Sinod hotărăște a se percepe de fiecare apel taxa de Lei 1000 și de fiecare recurs taxa de Lei 2000.

Taxele acestea se vor depune de către apelant sau recurent, odată cu înaintarea apelului în termenul legal cerut de art. 203 combinat cu 216, sau recursului, în termenul cerut de art. 269 din Regl. disciplinar, la autoritatea îndreptățită a primi aceste acțiuni, care o va înainta Consistorului ce urmează a judeca acțiunea introdusă.

Nedepunerea taxei respective, odată cu acțiunea introdusă în termenul legal cerut de art. 203 și 216 pentru apel și 269 pentru recurs, atrage după sine pierderea dreptului de apel sau recurs, chiar dacă acestea au fost înaintate în termenul legal, rămânând astfel definitivă sentința instanței atacată prin apel sau recurs.

Hotărârea aceasta se pune în aplicare dela data publicării ei în revista „Biserica Ortodoxă Română“ și în organele oficiale eparhiale de publicitate.

Deocamdată, până ce aceste taxe vor putea da fondurile necesare la susținerea Consistoriilor numite, Mitropoliile cu concursul Episcopiiilor sufragane, va susține plata membrilor săi delegați în aceste Consistorii.“

Cluj, la 13 Ianuarie 1933.

Consiliul eparhial.